

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica VIII. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Dominica VIII. post Trinitatis.

Evangelium Matt. 7. v. 15. 23.

A Poc. 9. v. 2. seqq. videt Iohannes ex abyſſo prodire locuſtas, quæ habebant facies humanas, & capita aureis coronis ornata, ſed caudæ erant ſimiles ſcorpionum, & aculei in caudis earum.

Per locuſtas hæſce repræſentantur nobis hæretici, qui lingua blandiuntur, & ſpeciem pitatis egregiam præ ſe ferunt, ſed cauda letiferos ictus inſigunt omnibus illis, quibus aures pruriunt, & veritate ſepoſitâ fabulis delectantur, 2. Tim. 4. v. 3. 4. proinde cavendum eſt ab ejuſmodi falſis Prophetis, ut Chriſtus docet in prælecta pericope hodierni Evangelii, quam abſque ulterioribus verborum ambagibus ad manus ſumemus, & dicemus

I. *De Hæreticis.*

II. *De Hypocritis.*

J. J.

EXEGESIS.

Quemadmodum non niſi ſol unus in mundo eſt, ita non eſt niſi unus Deus, 1. Cor. 8. v. 4 & una fides, Gal. 4. v. 5. & una veritas, Ioh. 14. v. 6. & una porta & via ſalutis, Matth. 7. v. 14. qui igitur deſleçt ad dextram vel ad ſiniſtram, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ei quæ ſecundum pietatem eſt doctrinæ, inflatus & veritate privatus eſt, 1. Tim. 6. v. 3. Hinc Chriſtus cavere ſuum ingemnat, Cavete, inquit, vobis à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtitu ovium, ſed intrinſecus ſunt lupi rapaces, &c. ubi tria nobis potiſſimum conſideranda occurrunt:

1. *Fuga.* Nam *προσέχετε*, inquit Chriſtus, *Sehet euch wol ſür* Pſeudophetæ venient, & ſpontè venient, legitimam non habentes vocationem, Ier. 23. v. 21. Sed domos penetrabunt, captivas ducentes mulierculas, 2. Tim. 3. verſ. 6. Cavete igitur, cavete inquam, ne decipiant vos. Hoc præceptum Chriſti maximè neceſſarium eſt ultimis hiſce temporibus, ubi multi Pſeudoprophetæ exierunt in mundum, 1. Ioh. 4. v. 1. & dicunt, hîc eſt Chriſtus, ibi eſt, Matth. 24. v. 23. per talem *χρῆσις λογίων καὶ ἐπιλογίων* ſeducunt corda innocentium, Rom. 16. v. 18. opus igitur eſt, ut cavete ſuum frequenter ingeminent

1. *Eccleſia miniſtri*, & non ſolùm theſiſanæ doctrinæ auditoribus tradant, ſed conjungant ſimul *ἀντιθεῖον*, & *τὸ ἐπισημαίνον* Paulinum exerçant, ut diſcant ſimplices Chriſtiani pretioſum à vili ſeparare, Ier. 17. verſ. 19.

2. *Magiſtratus politici*, & lupos tales ab ovili Chriſti arceant, ne gregem invadant, & diripiant. Tales autem perſonas Eccleſiæ præficiant, quæ bonum teſtimonium habent. 1. Tim. 3. v. 7. & potentes ſunt exhortari in ſana doctrina, & contradicentes redarguere, Tit. 1. v. 9.

3. *Omnes promiſcûè Chriſtiani*, ut fugiant eos, qui diſſenſiones & offendicula movent præter doctrinam quam didicerunt, Rom. 16. v. 17. Spiritus probent, 1. Ioh. 4. v. 1. diligenter orent, Pſal. 119. v. 10. 29. veritati Catechetiçæ ſimpliciter inhæreant, nec à quovis vento doctrinæ ſe patiantur moveri,

verè,

veri, Eph. 4. vers. 14. Si vel maximè Angelus de cælo aliud Evangelium prædicaret, Galat. 1. vers. 8.

II. *Nota, quæ triplex.*

1. *Vestitus ovinus.* Prophetæ in populo Dei ut plurimum melotas sive ovinas vestes gestare solebant, Ebr. 11. v. 37. hunc etiam falsi Prophetæ habitum imitabantur, ut simplicioribus tantò facilius imponerent, ut videre est Zach. 13. vers. 4. idè Christus hanc similitudinem retinet, ut ostendat in habitu externo multa esse Pseudopphetis cum veris Prophetis comunia, sed doctrina discrepat, & serpit ut Cancer, 2. Tim. 2. v. 17.

Videbimus materiam ex qua vestis hæc confuta est, quæ uno verbo est *mendacium*. Hoc omnes Pseudopphetæ amicti sunt, Joh. 8. v. 44. 1. Reg. 22. v. 22. *Color est simulata pietas*. Incedunt enim sicut Pharisæi in humilitate & superstitione Angelorum, Col. 2. v. 18. *Sutura*, quibus pars parti conjungitur, sunt *varia sophismata*, quæ artificiosè quandoque exornant, & his ipsis *σεβλῶσι* dicta Scripturæ, ut imponant simplicioribus, 2. Pet. 3. v. 16. *ἐν πλαστοῖς λόγοις*, 2. Pet. 2. v. 3. dum similia cum orthodoxis loquuntur, se dissimilia sentiunt, ut loquitur Irenæus. *Segmenta sunt dicta Scripturæ*, quæ magno numero allegant, & hoc quasi velamento errores suos palliant, exemplo patris sui diaboli, Matth. 4. v. 6. *Forma non est Hispanica sive Gallica, sed universalis & communis omnibus hæreticis*, nimirum *ambitio*, semper enim una hæreticis fuit intentio, captare gloriam de singularitate scientiæ, inquit Bernhardus. Spiritus enim à quo aguntur est Rex superborum, Job. 41. v. 25.

Egregia vestis, quâ multi ex simplicioribus facinantur, & circa fidem naufragium patiuntur, 1. Tim. 1. v. 19.

2. *Animus lupinus.* Duo sunt in primis quæ ad crudelitatem lupi pertinent:

1. *Fraudulentia.* Fingit enim quandoque vocem canis, ut non lupus sed canis esse credatur: aliquando emittit voces humanas, ut non lupus sed homo esse videatur, quod de hyoena in primis commemoratur, vide Sir. 13. vers. 22. Ita Pseudopphetæ loquelam verorum Pastorum imitantur, ut facilius homines decipiant, 2. Cor. 11. v. 12. 2. Pet. 3. vers. 16. Solet etiam lupus subter folia virentia & arbuta se abscondere, ut oves ad carpendum venientes rapiat & devoret: Sic Pseudopphetæ ornant se foliis Scripturarum & fucata sanctimoniam, ut incautos ad se alliciant & opprimant. Lupus terram vorare dicitur, ut ponderosior reddatur ad capiendam prædam eandemque retinendam: Ita hæretici terrenos favores occupantur, & Regum aulas perreptant instar ranarum Ægyptiacarum, ut quod non possunt verborum lenociniis brachio seculari in actum producant, Exod. 8. v. 3.

2. *Violentia.* Nam animal est rapacissimum, & quando gregem invadit, non quod ad ventrem satis est perimit, sed oves ad unam omnes jugulat, & carnis in primis ac cruoris humani, nec non fœtus in utero materno delitescens cupidissimus esse dicitur: Ita hæretici non unius & alterius perniciem querunt, sed totum gregem invadunt, non desistentes à coepto, quin omnes & singulos falsa sua doctrina infecerint. In primis juventutem blandis verbis & munusculis etiam ad se alliciunt, cum adultiores in retia sua pertrahere non possunt, ut patet exemplo Jesuitarum. Sed revera sunt lupi rapaces, qui *eripiunt hominibus verbum*, & vel ad lumen naturæ & rationis, vel ad peculiare revelationes & traditiones Patrum ipsos

ipfos abducunt. 2. Rapiunt omnem consolationem ex cordibus afflictorum, docentes ejusmodi doctrinas, quæ homines certos in fide aut de salute sua nunquam possunt reddere, qualis est Pontificiorum de perpetua dubitatione, & Calvinianorum de absoluto decreto. 3. Rapiunt ad se eleemosynas pauperum, & in avaritia fictis verbis de hominibus negotiantur, 2. Pet. 2. vers. 3. Denique 4. rapiunt ad se animas hominum in æternam perditionem, unde fures & latrones à Christo appellantur, Joh. 10. v. 8.

3. Fructus adulterinus. Nam ex fructibus cognoscetis eos, inquit Christus. Per fructus non intelliguntur hic fructus vitæ sive doctorum sive auditorum. Fieri namque potest, ut aliquis concionator sanam & incorruptam doctrinam suis tradat auditoribus, atque ipse interim vitæ improbitate diffluat, quod docet exemplum Iudæ, Joh. 12. v. 6. sed neque dissoluti mores & vitia auditorum sunt fructus doctrinæ, si non approbentur, sed iustâ severitate taxentur, plerunque enim semen verbi divini quartâ demum agri parte fructificat, Luc. 8. v. 8. Sicut igitur non respicitur in arbore, num sit pro-cera, recta, & pulchris foliis ornata, sed quales fructus proferat: Ita non respiciendum in ministro an sit eruditus, eloquens, verbis & gestibus modestus, & honestam vitam ducat: Hæc enim ad externum duntaxat arboris ornatum pertinent: Sed num doctrina, quam profitetur, cum verbo Dei ex omni parte consentiat. Hæc igitur fideliter examinanda erit exemplo Berrhoensium, Act. 17. v. 10. 11. num ex Scripturis de prompta sit, Esa. 8. v. 20. & gloriam Dei quærat, 1. Cor. 10. v. 31. nostramque consolationem, Rom. 15. vers. 4. Si talis est, bona, sin minus, falsa & erronea est, Joh. 8. v. 31.

B. Arndt *Strarionum* habet lib. 1. c. 39.

§. 9. p. 225. *vij* πρῶτος ψεύδος εἶ, ἃ ὑπονοῦνται, ἵνα ἡ. l. ^{Ec} *avere de cavendis* ^{latis} *de falsis doctoribus* *et aprofandis falsis christianis s. heterodoxis, qui dicitur de falsis doctoribus* *sen pseudoprophetais & heterodoxis: Non n. legi de iis, q. sub pelle vespe ovina pira*

Assume jam dogmata Pontificiorum, de meritis operum, de invocatione Sanctorum, de mutilatione S. Coenæ, &c. Assume etiam dogmata Calvinianorum de absoluto decreto, de causa peccati, de negata præsentia corporis & sanguinis Christi in S. Cœna, &c. & fructus malos ubere proventu succrescere videbis. Unde facile colligere erit, quod arbor non sit bona. Sic probandi sunt Spiritus, 1. Joh. 4. v. 1.

III. *Causa*, cur vitandi. Licet enim notæ Pseudoprophetarum, quas modò recensuimus, causæ etiam sunt, cur ab ipsis cavere nobis debeamus, addit tamen Christus per interrogationem rhetoricam, similitudines aliquas, quibus id quod dixerat, magis illustrat, v. 16. 17. 18. 19.

1. Desumpta est à *spinis*, quæ tempore veris egregie florent, & suavissimum spirant odorem, ut, qui fructus nunquam vidit, aut gustavit, Iovem juret lapidem, dignum esse hoc tale arbutum, ut in medio hortorum plantetur: Sed fructus sunt amari, qui comedentibus os contrahunt, & dentes hebescere faciunt. Præsertim in agro succrescens calorem solis impedit, & segetes suffocat, ut ad maturitatem pervenire non possint: Ita quidem falsa doctrina pulchram habet speciem, & rationi optimè congruit, ut multi hoc nomine ipsam pro thesauro doctrinæ cœlestis amplectantur. Sed fructus inde emergentes sunt mala conscientia & æterna perditio, quam in inferno omnes illi qui adhærent jam pseudoprophetais, nimis serò deplorabunt, Sap. 5. v. 6.

2. *A tribulis*, qui spontè crescunt, & latè serpunt, multamque agris pinguedinem suffurantur: imò capita extollunt super omnem segetem, quasi dominium agri sibi jure competeret, & flores etiam producunt

doctrina occultant impietatem, sed de iis, q. sub pelle ovina pira habet, occultant falsam doctrinam.

fatis coloratos & ornatos, sed qui tangit, aculeos sentit, qui nisi statim extrahantur, saniam contrahunt, & multos dolores excitant, insuper etiam hoc indolis habent, ut se per totum agrum disseminent ipsi, nec facile eradicari aut deleri possint.

Ejusdem farinae sunt haeretici & pseudo-prophetae, cum falsa sua & perversa doctrina. Nam sponte veniunt, & vocationem legitimam non habent, sunt *αυτοδιδακτοι*, & plus eruditionis sibi arrogant, quam ipsa possident, adeoque praeter aliis videri volunt, Act. 5. v. 36. faciunt eminentiam sermonis & sapientiae, 1. Cor. 2. v. 1. ut magnum applausum sibi concilient. Fructus autem mali sunt, & non solum animas pungunt, sed etiam vera consolatione privant, & in desperationem tandem conjiciunt, ut nulla postmodum arte conscientia ejusmodi fauciata tranquillari possit, unde cancto etiam comparatur, quae in horas latius serpit, & totum corpus inficit, 2. Tim. 2. v. 17.

3. *Ab arboribus infrugiferis.* Arbor ideo plantatur, ut fructus afferat, quibus paterfamilias ad domus suae necessitatem uti frui possit. Hoc si non facit, succiditur tandem & in ignem conjicitur, ne frustra terram occupet, Luc. 13. v. 7. ita comparatum est cum falsa doctrina, quia enim fructus non facit idoneos, sed pomis Sodomiticis similes, Sap. 10. v. 7. merito cane pejus & angue vitatur, ne sanitati nostrae spirituali damnum aliquod afferat, ut solent fructus putres & venenosi. Huc applica 2. Reg. 4. vers. 40.

O igitur cavete dilecti, cavete Pseudo-prophetas, & firmiter inharete *λογος* Domini nostri Jesu Christi, 1. Tim. 6. v. 3. verbum ejus veritas, Joh. 17. v. 17. instar verae laetificat, Iud. 9. v. 13. Psal. 19. v. 8. instar

ficus sanat, Esa. 38. v. 21. Sap. 16. v. 12. instar bonae arboris bonos fructus affert, est enim virtus ad salutem omni credenti, Rom. 1. v. 16.

De Secundo.

Diximus de haereticis, dicemus etiam de hypocritis, de quibus tria Christus pronunciat:

1. *Indicium*, quo cognoscuntur. Hoc duplex est:

1. *Externa pietatis simulatio*, quam colorant

1. *Verbis*, dum vociferantur Domine, Domine. Haec putrida tabes hypocriticos serpit hodie per totum corpus Ecclesiae, ut multi quidem sint Christiani secundum dici, pauci secundum esse, multi habeant speciem pietatis, sed virtutem ejus abnegant, 1. Tim. 3. v. 5. multi confitentur se nosse Deum, factis autem negant, Tit. 1. vers. 16. multi ore Deo appropinquant, & labiis glorificant, sed cor longe abest, Est. 29. v. 13. fides eorum mortua est, Jac. 2. v. 17. poenitentia falsa ut arcus dolosus, Os. 7. v. 16. ad sacram coenam accedunt ut Iudas, qui erat fur, Ioh. 12. v. 6. Si peccata taxantur de suggestu, seipso justificant, & in alios culpam transferunt, ut mulier adultera, quae tergit os suum, dicens: non sum operata malum, Proverb. 30. v. 20. Sed recte Augustin: simulata aequitas, non est aequitas, sed duplex iniquitas. Videte igitur vos mei, ne sitis hypocritae, & duplici corde ad Deum accedatis, Sir. 1. v. 36. Sed fides sit *ἀνομογενής*, 1. Tim. 1. v. 5. charitas non simulata, 1. Cor. 6. v. 6. nullus enim hypocrita venit in conspectum Dei, Job. 13. vers. 16.

2. *Fallis*, dum prophetiam & miracula sua jactitant, quae in nomine Christi pertraverant, Matth. 7. vers. 22. Haec enim sunt dona

bona administrantia Spiritus S. quæ hypocritis etiam competunt, quod pertinet exemplum Caiphæ, Joh. 11. v. 51. & Judæ, Matth. 10. v. 18. Sed vana est gloriatio, si fide destituitur & charitate, 1. Cor. 13. v. 2. seqq. quod probè notent *φιλανθοι*, qui donis suis ad vanam gloriam abutuntur, & non Christo sed ventri serviunt, Rom. 16. vers. 18. Notent etiam Exorcistæ & miraculorum præcones in Papatu, nihil proficient, sed respondebit ipsis Dominus: Discedite à me, non novi vos. Siquidem de falsis Doctoribus prædictum est, quod signa etiam & prodigia multa patrabit, Matth. 24. v. 24. imò ipsius Antichristi operatio erit in signis & prodigiis mendacibus, 2. Thess. 2. v. 9.

2. *Contraria vita informatio*, dum voluntatem Patris non faciunt. Hæc autem est voluntas Patris ut credamus in Christum, Johan. 6. v. 40. & fidem bonis operibus demonstramus, 1. Thess. 4. v. 3. Jac. 2. v. 18. quod non faciunt hypocritæ, sed instar sepulcrorum dealbatorum speciem pietatis exterius in fronte promittunt, cor verò peccatis scattet, Matth. 23. v. 27. & à norma decalogi semper deflectit, Pl. 125. v. 5.

Studeamus igitur ut simus frugiferae arbores, singulis diebus manè recitemus verba Decalogi, in quo Deus voluntatem suam nobis revelavit, & ex animo firmiter nobis proponamus, quod vitam ad illius normam conformare velimus. Vesperitem verba Decalogi recitemus, & sicubi deprehendamus, nos cogitatis, verbis & factis offendisse, remissionem petamus, ac seriis gemitibus Deum invocemus, ut Spiritu suo nos regat cum Davide Pl. 143. v. 10.

Non possumus quidem in hac vita tam perfectè voluntatem Domini facere, ut non succrescant vitiosi quidam stolones, aut

crumpat radix aliqua amaritudinis, Ebr. 12. v. 15. Sed amputandi sunt isti stolones per veram pœnitentiam, ut probemus quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens & perfecta, Rom. 12. v. 2. Servus enim, qui cognovit voluntatem Domini, & non præparavit se, nec fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis, inquit Salvator, Luc. 12. vers. 47.

II. *Judicium*. Non omnes, inquit Christus, qui dicunt mihi, Domine, Domine, introibunt regnum cœlorum: Nam oculi ejus respiciunt fidem, Jer. 5. v. 3. & ubi fides non est, impossibile est Deo placere, Ebr. 11. v. 6.

Cygnus annumeratur animalibus impuris, quia albis pennis ornatus est, sed carnem habet nigram, Lev. 11. v. 17. Ita hypocritæ albicant exterius, sed cor nigrum est, & multâ scetet iniquitate, proinde abominatio sunt coram Deo, & radicibus olim extirpabuntur, Pl. 12. v. 4.

III. *Supplicium*, quod duplex:

1. *Regni cœlestis privatio*. Non enim introibunt in regnum cœlorum, quæ certè gravissima poena est, & hypocritas excludit à consortio SS. Trinitatis & beatorum angelorum, omniumque bonorum cœlestium participatione. Regnum terrenum magni æstimatur, quod tamen à populo ad populum migrare solet, divitiæ enim non manent perpetuò, neque corona à generatione in generationem, Prov. 27. v. 24. quantum pluris igitur æstimandum erit regnum cœleste, & corona ejus immarcessibilis, 1. Pet. 5. v. 4. ubi gaudium nostrum perfectum erit, Joh. 16. v. 24. & honorum copia iis qui ambulant in innocentia, Pl. 84. vers. 12. Sed hypocritæ privabuntur regno, privabuntur corona, privabuntur omnibus bonis, nam spes hypocritæ peribit, Job. 8. v. 13. 14.

2. *Aeterna gratia denegatio.* Nam confitebitur ipsis Christus & dicet: Discedite à me, non novi vos. Tristissima certè sententia, ad quam nisi exhorrescant & corrigantur operarii iniquitatis, executionem aliquando experientur in die iræ & revelatione iusti Dei iudicii, Rom. 2. v. 5. qui enim hîc

diem acceptum gratiæ & salutis negligit, 2. Cor. 6. v. 2. hunc tenebræ operient sempiternæ, Iohan. 12. v. 35. & locum indulgentiæ non amplius inveniet. Rogamus Deum Patrem coelestem, ut ab hoc malo nos clementer præservet per Iesum Christum Dominum nostrum, Amen.

Dominica IX. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 16. v. 1. 9.

Vidit Nebucadnezar in somno arborem, cuius proceritas contingebat cælum, & dilatabat ramos suos usque ad terminos universæ terræ, universa animalia campi & volucres coeli degebant sub umbra ejus, & ex ea vescerantur omnes caro. Sed ecce vigil sanctus descendebat de cælo, & clamabat fortiter: succidite arborem, & præcidite ramos ejus: Ita decretum est in sententia vigilum, & colloquio sanctorum, ut cognoscantur homines, quoniam dominatur excelsus super regna mundi, & distribuit illa prout vult. Hoc somnium postea David explicat de ipso Nebucadnezare, qui caput aureum dicitur, & potentissimus erat Monarcha in toto mundo: sed abutebatur donis sibi concreditis ad superbiam, proinde excisus est, & instar bestiæ circumcursavit in sylvis & agris, donec capilli ejus crescerent in similitudinem aquarum, & unguis ejus quasi avium, Dan. 4. v. 7. & c.

Idem accidit dispensatori iniquo, cujus mentionem facit hodiernum Evangelium. Quia enim bona sibi concredita dilapidaverat, citatur ad abacum, & villicationis suæ rationem reddere jubetur, sed non potest, calculus expensorum & acceptorum semper

Aliud Exordium hîc plinius. Vid. infr. part. 3. p. 426. a. b.

discordant, propterea succiditur arbor, id est, iniquus dispensator ab officio removetur.

Sicut autem David Regi consulit, ut peccata redimat elemosynis, & iniquitates misericordiis pauperum, Dan. 4. v. 24. ita Christus suadet in hodierno Evangelio nobis omnibus, qui servi inutiles sumus, & iniqui dispensatores, ut amicos nobis paremus ex mammona injustitiæ, qui in aeterna tabernacula nos tandem aliquando recipiant.

Videbimus nos

- I. *Dispensatoris iniqui prudentiam,*
- II. *Salvatoris Christi sententiam.*

J. J.

EXEGESIS.

Gravis est vox Apostoli 1. Cor. 4. v. 2. in dispensatore nihil aliud requiritur, quàm ut fidelis inveniat. Hanc fidelitatem non præstitit Oeconomus, proinde citatur à Domino, ut rationem reddat, quomodo bona sibi concredita administraverit.

Duo igitur hîc consideranda veniunt

- I. *Dominus constituens,* qui describitur
1. *Ab opulentia.* Dicitur enim vir dives, quia verè est ἀνταγαθὸς, dives in omnes qui

invo-